

**ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ
У СФЕРІ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ
ПІДПРИЄМСТВ АПК**

Автор досліджує склад та структуру активів молочних переробних підприємств Одеської області на першому етапі побудови фінансової політики у сфері управління їх ресурсним майновим потенціалом.

Автор исследует состав и структуру активов молочных перерабатывающих предприятий одесской области в качестве первого этапа формирования финансовой политики в сфере управления их имущественными ресурсами.

The author examines the composition and structure of assets dairy processing enterprises of Odessa region in the first phase of construction of financial policy in the management of their resource potential of the property.

Ключові слова: фінансова політика, структура активів, фінансовий потенціал, ринкова вартість підприємства.

Фінансова політика на макрорівні – це цілеспрямований образ дій, що характеризує поведінку переробного підприємства АПК з управління фінансовими ресурсами під впливом зовнішнього та внутрішнього середовища. В умовах фінансової кризи є необхідність управління фінансовими ресурсами за допомогою фінансової політики як комплексної системи принципів, методів, правил прийняття рішень та мистецтві реалізації потенціалу грошових потоків всіх стратегічних альтернатив розвитку.

Аналіз теоретичних розробок [2, 3, 4] дозволив виділити особливості, які притаманні лише фінансовій політиці:

- ❖ зміст фінансової політики визначають фінансові відносини, які виникають у процесі функціонування переробних підприємств та відбивають специфіку їх діяльності;

- ❖ формування фінансової політики передбачає досягнення певних завдань та формування системи цільових показників для оцінки ефективності реалізації фінансової політики ;

- ❖ використання всіх інструментів фінансової політики, які дозволяють не тільки нарощувати ринкову вартість підприємств аграрного бізнесу, але й стимулювати економіку до зростання, при одночасному дотриманні інтересів як держави, так і переробних підприємств АПК.

Одним з напрямів розробки та реалізації фінансової політики переробних підприємств молочної галузі АПК є управління їх майновими ресурсами, який починається з всебічного аналізу активів підприємств.

Механізм управління активами та ефективного їх використання ґрунтовно вивчався вітчизняними вченими: М.Я.Дем'яненко, І.А.Бланком, В.А.Борисовою, О.Д.Гудзинським, О.Є.Гудзь, П.А.Стецюком та іншими. Ґрунтовно розроблено методичний інструментарій оцінки ефективного використання активів підприємств аграрного бізнесу Н.С.Танклевською,

Н.В.Петрунею. Але в умовах фінансової кризи багато підприємств АПК зазнало збитків та структурних змін, що потребує подальшого вивчення з боку формування портфеля ризиків, які притаманні процесу формування та використання активів в умовах невизначеності.

Проведення аналізу активів підприємств молочної галузі АПК на матеріалах Одеського регіону з метою діагностики їх стану, структури та пропозицій з ефективного використання в умовах невизначеності.

Фінансова політика переробних підприємств АПК, на наш погляд, має розроблятися у трьох основних напрямках: управління матеріальною, нематеріальною та латентною вартістю переробного підприємства з метою нарощення його ринкової вартості. Матеріальна вартість підприємства оцінюється на підставі майнового стану, тобто складу та структури активів матеріальній та фінансовій формі. Відповідно нематеріальну вартість підприємства можна оцінити, проаналізувавши ефективність формування та використання нематеріальних активів підприємства. Виявлені в процесі аналізу активів резерви підвищення ефективності їх використання та запропоновані заходи щодо зниження ризику використання активів можуть бути основою для нарощення латентної вартості підприємства.

Вивчаючи сутність фінансових ресурсів як частини активів підприємства, деякі автори вважають доцільним навести точку зору зарубіжних економістів щодо активів, яка використовується в практичній та теоретичній діяльності фірм. Відповідно до міжнародної термінології обліку, активи - це господарчі ресурси, які повинні принести певні вигоди підприємству й характеризують його господарські засоби за складом та напрямками їх використання [2, 4]. Тому, вивчаючи ту чи іншу сукупність показників у різні періоди, можна спостерігати, в які об'єкти було вкладене майно і ті зміни, які відбуваються в його структурі.

Структурні зрушення дають змогу вивчити внутрішні негативні і позитивні зміни, які відбуваються на підприємстві з його активами. Для вивчення складу і сфери застосування активів підприємства їх групують за економічно однорідними ознаками. При цьому треба знати, якими видами активів володіє підприємство, який їх стан і цільове призначення, де вони розміщені й за рахунок яких джерел сформовані.

В 2009 році на ринку Одеського регіону працюють 30 молокопереробних підприємств АПК, за аналізований період їх кількість поступово зменшувалась з 43 молокопереробних підприємств в 2003 році до 30 в 2009 році, причому в 2006-2008 роках кількість підприємств досягала свого мінімуму. Ефективність формування активів підприємства визначає його можливі майбутні доходи та фінансовий стан. Визначимо динаміку складу та структури активів молокопереробних підприємств Одеської області за 2003-2009 рр. (табл. 1).

Дані свідчать, що за аналізований період відбулися зміни як в абсолютному значенні, так і в структурі активів. У 2009 році в структурі активів

молокопереробних підприємств співвідношення оборотних та необоротних активів становило 57,8% та 42,1% відповідно. Необоротні активи представлені значною частиною основними засобами, що мають високий рівень зношеності, незавершене будівництво та довгострокові фінансові інвестиції займають лише 1,7% та 2,4% в загальній структурі активів, що дозволяє чітко простежити, що інвестицій в молокопереробну галузь АПК Одеського регіону майже не відбувалось, основні засоби не оновлюються, зношеність перевищує 60%. Лише 0,4% в 2009 р. в структурі активів займають нематеріальні активи - торгові марки, ліцензії тощо.

Таблиця 1

Динаміка структури активів молокопереробних підприємств Одеської області*

Показники	2003р	2004р	2005р	2006р	2007р	2008р.	2009р
Нематеріальні активи	0,3	0,6	0,1	0,5	1,8	0,2	0,4
Незавершене будівництво	3,0	5,0	6,0	3,0	-	2,0	1,3
Основні засоби	45,0	43,3	38,2	23,0	25,2	28,2	32,6
Довгострокові фінансові інвестиції	1,3	1,2	2,7	5,3	3,7	9,1	2,4
Інші необоротні активи	0,2	0,7	0,5	0,3	4,0	0,3	5,4
Всього необоротних активів	49,8	50,8	47,5	32,1	34,7	39,8	42,1
Запаси товарно-матеріальних цінностей	10,6	9,4	8,7	4,5	4,6	3,9	3,7
Готова продукція	5,6	2,7	8,8	4,1	7,2	6,7	6,2
ДЗ за товари, роботи та послуги	13,2	18,8	21,1	12,6	12,6	15,7	15,7
Сумнівна ДЗ	-	-	-	-	-	-	-
ДЗ за розрахунками	0,8	1,8	1,9	1,0	0,6	-	0,3
Інша ДЗ	16,6	12,8	10,2	33,0	38,7	32,4	30,0
Поточні фінансові інвестиції	-	-	-	8,0	-	-	-
Грошові кошти та їх еквівалент	0,4	0,3	0,3	4,4	0,3	0,7	1,1
Інші оборотні активи	0,2	0,3	0,6	0,3	0,4	0,7	0,5
Всього оборотних активів	47,5	46,0	51,7	67,6	65,0	60,1	57,8
Витрати майбутніх періодів	2,7	3,2	0,8	0,3	0,3	0,1	0,1
Всього активів (валюта балансу)	100	100	100	100	100	100	100

* за даними Статуправління Одеської області

З 2003 до 2006 року відбувався зріст оборотних активів у загальній їх структурі з 47,5% до 67,6% відповідно, а з 2006 до 2009 року спостерігається зменшення питомої ваги оборотних активів в їх структурі з 67,6% до 57,8%. Оскільки від забезпеченості підприємства оборотними активами залежить безперервність його операційної діяльності, пропонуємо розглянути структуру оборотних активів, що представлені запасами на 3,7%, готовою продукцією на 6,2% , дебіторською заборгованістю за товари, роботи та послуги на 15,7%, та іншою дебіторською заборгованістю на 30,0% в загальній структурі активів.

Джерелами формування активів переробних підприємств залишається більшою частиною власний капітал та поточні зобов'язання, причому

підприємства відчувають значну нестачу власних оборотних коштів. Зазвичай у структурі джерел фінансування активів переробних підприємств відсутні довгострокові зобов'язання та короткострокові кредити банків. Оцінка структури джерел фінансування активів переробних підприємств відповідає вимогам фінансової стійкості, за відсутності позикового капіталу значно знижується ризик неповернення заборгованостей, але кредиторська заборгованість має тенденцію до збільшення та її співвідношення із дебіторською заборгованістю.

Незважаючи на високі показники фінансової стійкості, молокопереробні підприємства фактично мають кризовий фінансовий стан, що характеризується високим рівнем ризику використання активів, низькою їх ліквідністю та доходністю, нестачею власних оборотних засобів та чистих активів, втратою фінансового потенціалу подальшого розвитку операційної діяльності та зниженням ринкової вартості бізнесу. Отже, необхідна розробка галузевих стандартів основних аналітичних фінансових показників для молокопереробної галузі з урахуванням особливостей кругообороту вартості капіталу переробних підприємств, сезонності їх виробництва, недостатності державної підтримки тощо.

Результати порівняння загально визнаних величин показників фінансового стану і пропорцій балансу із характерними для національних переробних підприємств молочної галузі АПК значеннями свідчать про їх суттєву різницю, що обумовлено невідповідністю балансової вартості необоротних активів і статутних капіталів їх ринковій вартості; значним обсягом внутрішнього кредитування, який визначає дебіторську і кредиторську заборгованість у розмірах, не потрібних для нормального функціонування підприємств; дефіцитом власних оборотних коштів; низькими можливостями підприємств із залучення довгострокових кредитів; штучним заниженням прибутку. Оскільки обґрунтовані рішення з управління вартістю підприємств неможливо приймати без наявності достовірної інформації про реальну вартість активів і їх джерел утворення, необхідний постійний моніторинг їх вартості з метою орієнтації на визначені раціональні значення індикаторів показників і пропорцій капіталу підприємств.

Наукове осмислення нових правових, економічних і соціальних векторів у процесах управління підприємствами потребує розробки адекватних механізмів оцінки результатів їх діяльності. Ринкова відокремленість підприємств спрямовує управління ними на збереження їх майна і його ефективне використання. Управління активами виступає визначальним і стратегічно важливим чинником підтримання й укріплення майнового стану підприємства. Оцінка ефективності їх використання здійснюється за системою показників, моніторинг та аналіз яких уможливорює запобігання негативним тенденціям і зменшення ризику банкрутства, що є особливо актуальним на тлі значної кількості збиткових підприємств в Україні.